

2024-06-05 Nr. NV-1495

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-24-103(3); TAP- 24-104(3) TAIS-24-1649(3); 24- 1650(3)		DĖL PAŠTO ĮSTATYMO NR. VIII-1141 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Susisiekimo ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-05-28	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Poreikis keisti Pašto įstatymą grindžiamas tuo, kad dėl naujų technologijų plėtros, skaitmenizavimo, inovacijų diegimo, didėjančio elektroninių ryšių priemonių naudojimo nuosekliai mažėja tradicinių laišku skaičius, sparčiai auga pašto siuntinių skaičius, kinta pašto paslaugos naudotojų poreikiai bei pašto paslaugos, įskaitant universaliosios pašto paslaugą, teikimo pobūdis.

Didėjančios e. prekybos apimtys lemia pašto siuntų srauto augimą. 2023 m. pajamos, gautos už pašto paslaugos teikimą, siekė 273,8 mln. Eur (6,5 proc. daugiau, palyginti su 2022 m.). Didėjanti pašto paslaugos pajamų dalis Lietuvos ryšių sektoriuje rodo, jog gyventojai itin aktyviai siunčia ir gauna įvairias pašto siuntas. Tačiau skirtingų pašto siuntų siuntimo ir gavimo tendencijos skiriasi. Pvz., 2023 m. buvo išsiųsta 33,0 mln. vnt. korespondencijos siuntų - 17,1 proc. mažiau nei 2022 m. Per 2018–2023 m. laikotarpį bendras korespondencijos siuntų kiekis sumažėjo 30,7 mln. vnt. arba 48,2 proc. Korespondencijos siuntų mažėjimą lemia gyventojų naudojimas įvairiomis elektroninėmis paslaugomis, kurios pakeičia tradicinį laišku siuntimą paštu. Per tą patį 2018–2023 m. laikotarpį pašto siuntinių kiekis išaugo apie 3,3 karto. Atitinkamai keičiasi ir pašto paslaugos teikimo būdai. Pašto paslaugos teikėjai pastaraisiais metais investuoja į pašto tinklo, ypač į paštomatų, plėtrą ir modernizavimą, inovatyvius logistikos sprendimus. Populiariausias 2023 m. pašto siuntinių siuntimo būdas buvo per paštomatus. Toliau išlieka tradicinių pašto paslaugos teikimo vietų (stacionarių pašto skyrių, pašto dėžučių ir pan.) skaičiaus mažėjimo ir naujoviškų pašto paslaugos teikimo būdų plėtros tendencija (pvz., 2023 m., palyginti su 2022 m., paštomatų skaičius išaugo 17,5 proc. – nuo 1 521 vnt. iki 1 787 vnt.).

Ne mažiau svarbus pašto rinkos segmentas yra ir universalioji pašto paslauga (toliau – UPP), t. y. teisės aktu nustatytos kokybės pašto paslauga, kuri už prieinamą kainą turi būti teikiama visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje visiems tokią paslaugą pageidaujantiems gauti naudotojams. Vyriausybės 2019 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. 467 AB Lietuvos paštas įpareigota teikti UPP iki 2026 m. gruodžio 31 d. 2023 m. buvo išsiųsta ir gauta 8,0 mln. UPP pašto siuntų, nuo 2018 m. šis skaičius sumažėjo daugiau nei dvigubai (59,8 proc.). Taip pat trejus metus iš eilės augusios UPP teikimo pajamos 2020 m. ėmė mažėti ir per laikotarpį nuo 2020 m. iki 2023 m. nukrito 47,9 proc. UPP pajamų mažėjimas formuoja sąlygas susidaryti UPP nuostoliams, kurie, vadovaujantis Pašto įstatymu, yra kompensuojami valstybės biudžeto lėšomis.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Įstatymo projektu yra siekiama šių pagrindinių tikslų: UPP teikimo ekonominio tvarumo užtikrinimas; naudotojų ir pašto paslaugos teikėjų teisių ir teisėtų interesų užtikrinimas; efektyvus pašto sektoriaus reguliavimas.

Problemai spręsti Įstatymo projekte siūlomos šios priemonės:

- Įstatymo projektu iš esmės peržiūrimas UPP teikimo teisinis reguliavimas, siekiant sudaryti sąlygas UPP teikėjui lanksčiau reaguoti į besikeičiančias rinkos sąlygas ir siekti veiklos efektyvumo. Pereinama nuo UPP didžiausių tarifų nustatymo pagal UPP teikėjo praeityje patirtas sąnaudas prie UPP tarifų nustatymo orientuojantis į pašto rinkos reguliuotojo (RRT) nustatytą UPP pajamų viršutinę ribą. UPP pajamų viršutinė riba bus nustatoma 3 metų laikotarpiui pagal iš anksto patvirtintus aiškius ir viešai skelbiamus UPP pajamų viršutinės ribos skaičiavimo reikalavimus. Konkrečius UPP tarifus nustatys UPP teikėjas, neviršydamas

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

UPP pajamų viršutinės ribos ir vadovaudamasis pagal RRT nustatytus reikalavimus pasitvirtinta UPP tarifų nustatymo metodika. Įstatymo projekte atsisakoma UPP pagrindu pristatomų pašto siuntų surinkimo ir pristatymo dažnumo (ne mažiau kaip 5 darbo dienas per savaitę) reglamentavimo įstatymo lygiu ir numatoma, kad tai bus reglamentuojama susisiekimo ministro tvirtinamais UPP kokybės reikalavimais. Siūloma tikslinti būsimam UPP teikėjui keliamus reikalavimus ir įtraukti tokius reikalavimus kaip vertinamasis pašto paslauga ne mažiau kaip vienus metus iki prašymo būti įpareigotu UPP teikėju pateikimo, taip pat tikslinama, kad jis turi valdyti (o ne turėti) UPP teikėjo pašto tinklo charakteristikose nustatytus reikalavimus atitinkantį pašto tinklą. Aiškiai įtvirtinama, kad nuostoliai, patirti teikiant UPP paslaugą, kompensuojami valstybės biudžeto lėšomis, jei, be kita ko, UPP kokybė atitiko teisės aktų reikalavimus;

- reikalavimas tam tikras pašto siuntas įteikti pašto siuntos gavėjui asmeniškai pasirašytinai yra keičiamas reikalavimu pašto siuntas įteikti pasirašytinai ar kitu būdu (atsiimant paštomate, suvedant kodą elektroniniame įrenginyje ar kt.), užtikrinančiu pašto siuntų įteikimą ir tai patvirtinančių duomenų gavimą. Įtvirtinama, kad siuntėjas atsakingas ne tik už pašto siuntos turinį, bet ir už tinkamą pašto siuntos supakavimą ir adresavimą;
- tikslinamos Susisiekimo ministerijos ir RRT funkcijos, atsižvelgiant į praktinius tam tikrų funkcijų vykdymo aspektus ir Įstatymo projekte numatomą naują ar tobulinamą galiojantį reglamentavimą (pvz., praktikoje tam tikrą informaciją Europos Komisijai teikia ne Vyriausybė, o Susisiekimo ministerija; tam tikrus Vyriausybės nutarimų projektus Vyriausybei svarstyti teikia Susisiekimo ministerija, o ne RRT ir pan.), numatomos naujos RRT funkcijos, susijusios su UPP teikimo reguliavimo pokyčiais ir kt. Pašto paslaugos teikėjai privalės RRT teikti ne tik pašto paslaugos teikimo veiklos ataskaitas, bet ir informaciją apie valdomą pašto tinklą bei šioje srityje taikomas aplinkos tvarumo praktikas;
- Numatomas Įstatymo įsigaliojimas nuo 2025 m. sausio 1 d.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Priėmus Pašto įstatymo pakeitimo įstatymą, turės būti priimti atitinkami Vyriausybės, susisiekimo ministro ir RRT lygmens įgyvendinamieji teisės aktai.

Įstatymo projektu yra tobulinamas esamas teisinis reguliavimas, todėl iš esmės naujas įgyvendinimo mechanizmas nekuriamas, tačiau iš dalies keičiasi Įstatymo projekte numatomo teisinio reguliavimo įgyvendinime dalyvaujančių subjektų teisių ir pareigų apimtis. Už pagrindinių sprendimų priėmimą ir toliau bus atsakingos Susisiekimo ministerija bei RRT, o įgyvendinant naują UPP teikimo ekonominio reguliavimo modelį tam tikrų teisių įgys ir UPP teikėjas (pvz., dėl UPP tarifų nustatymo). Toliau bus stebimi rodikliai, sietini su UPP reguliavimu: Susisiekimo ministerijos nustatyti UPP kokybės rodikliai, UPP tinklo atitiktis Susisiekimo ministerijos nustatytoms charakteristikoms, UPP teikėjo veiklos efektyvumas lyginant su RRT parengtuose įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatyto efektyvumo rodikliu ir kt.

Susisiekimo ministerija nurodo, kad Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymo projektas buvo pateiktas išvadoms gauti visoms ministerijoms, Konkurencijos tarybai, Valstybinei mokesčių inspekcijai, Muitinės departamentui ir Lietuvos auditorių rūmams.

Krašto apsaugos ministerija, Finansų ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Energetikos ministerija, Kultūros ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Žemės ūkio ministerija, Konkurencijos taryba ir Mokesčių inspekcija informavo, kad pastabų neturi. Aplinkos ministerija ir Lietuvos auditorių rūmai per nustatytą terminą išvadų nepateikė.

Pastabas dėl Įstatymo projekto teikė Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Muitinės departamentas, AB Lietuvos paštas, asociacija „Nacionalinė spauda“, Nacionalinė rajonų ir miestų laikraščių leidėjų asociacija ir Kultūros periodinių leidinių asociacija. Susisiekimo ministerija nurodo, kad visos gautos pastabos buvo įvertintos, o pastabos ir (ar) pasiūlymai, į kuriuos buvo neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, pakartotinai darbo tvarka buvo suderinti su institucijomis.

Atsižvelgiant į 2024-05-28 d. tarpinstituciniame pasitarime išsakytus pasiūlymus, taip pat įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvadoje ir Ekonomikos politikos grupės pažymoje teiktas pastabas, teikiamas patikslintas Įstatymo projektas.

Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į Kultūros ministerijos nuomonę ir socialinių partnerių pastabas, į Įstatymo projektą gražintos nuostatos dėl periodinių leidinių pristatymo kaimo gyvenamųjų vietovių ir miestų, kurie patenka į retai ir vidutiniškai tankiai apgyvendintas gyvenamąsias vietas, prenumeratoriams paslaugos kompensavimo mechanizmo, kuris lieka galioti iš esmės nepakeistas (tačiau jis turi būti suderintas su Įstatymo

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

projekte numatomu UPP teikėjo ekonominiu reguliavimu). Be to, Įstatymo projekto aiškinamajame rašte akcentuojama, kad Periodinių leidinių pristatymo kaimo gyvenamųjų vietovių ir miestų, kurie patenka į retai ir vidutiniškai tankiai apgyvendintas gyvenamąsias vietas, prenumeratoriams paslaugos 2024–2026 metams didžiausių tarifų dydžiai lieka galioti, kaip nustatyta Vyriausybės 2023 m. lapkričio 15 d. nutarimu Nr. 881, ir keičiami nebus.

PAŽYMA PARENGĖ

Arvydas Nevas

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas